

Syskonorkestrarna i Väst

Som jag minns historien.

Starten

År 2014 firade Partille Kammarorkester sitt 70-års jubileum. Samma år fyllde stråkorkestern Cappella Cordialis 35 år. Finn Rosengren dirigerade det året båda orkestrarna och i samband med Cappella Cordialis årliga trädgårdskonsert kallade Finn de båda orkestrarna "syskonorkestrar". Båda var ju stråkorkestrar av ungefär samma numerär och de hade liknande repertoar. Sven Larsson var då ordförande för Partille Kammarorkester och bland publiken vid trädgårdskonserten. Benämningen "syskonorkestrar" väckte funderingar. Visst fanns det fler syskon i Göteborg? Borde det inte finna möjligheter till samarbete?

Funderingarna resulterade efter någon tid i en inbjudan till ett möte i Svens vardagsrum 21:e oktober 2014. Mötet blev startpunkten för vad som successivt vuxit till den ideella föreningen "Syskonorkestrarna i Väst" som nu, hösten 2023, har 15 medlemsorkestrar.

Vid det första mötet var Camerata Gothia representerat av Emanuel Kling, Cappella Cordialis av Margaretha och Peter Jungen, Lundbysymfonikerna av Per Holmstrand, Oscar Fredriks Sinfonietta av Daniel Sjödin och Partille Kammarorkester av Sven Larsson. Alla 6 får betraktas som grundare av "Syskonorkestrarna i Väst".

Vid mötet blev två förhållanden tydliga. Det fanns ett behov av att träffas och samtala om hur de olika orkestrarna arbetade, vad man spelade och vilka planer man hade. Det fanns också hos samtliga en känsla av att orkestrarna svarade för en slags kulturyttring som gick under radarn, aldrig nämndes, hade svårt att få något stöd och som förtjänade att bli bättre känd.

Samordnad konsertlista

Till en början var inriktningen oklar. Samarbetet inleddes med ett försök att samordna konserttillfällen och en kalender upprättades över planerade konserter. Avsikten var att undvika kollisioner. Det visade sig vara en föga framkomlig väg. Varje orkester hade många hänsyn att ta när konsertdatum bestämdes t. ex. dirigent- och solistönskemål. Därför gick det inte att ytterligare komplicera detta med andra orkestrars önskemål.

Repertoar 2015

Nästa projekt blev att under en längre tid registrera våra konsertprogram. Vi ville kunna belysa orkestrarnas betydelse i kulturlivet.

Under år 2015 gav de fem orkestrarna 32 konserter och deltog i 2 julkonserter. Orkestrarna spelade i 13 olika lokaler, mestadels i kyrkor i Göteborg. Ca 75 enskilda stycken framfördes. Sex av dessa var uruppföranden:

Maria Löfberg:	Juloratorium.
Miriam Engdahl	Piece for Bassoon and String Orchestra.
Micaela Hoppe	Sånger från Angarn.
Karl Jenkins	"The Healer" (Nordiskt Uruppförande).
Andrew Yiu	Menuett ur Divertimento för stråkorkester.
Mikael Carlsson	Te Deum.

Musiker i fritidsorkestrar

Tidigt i SIV's historia genomfördes en enkät bland de fem orkestrarnas medlemmar för att belysa vem som spelar i fritidsorkestrar. Det resulterade i en slutrapport som var klar 2016 och som bifogas som *Bilaga 1*. Sammanfattningsvis besvarade ca 50 % av orkestermedlemmarna enkäten. Åldersfördelningen antyder att man oftast ansluter sig till fritidsorkestrar i 45 till 55 års åldern då familjebildning och karriär inte längre tar upp all tid. Kulturskolans betydelse för fritidsorkestrarna och fritidsorkestrarnas betydelse för de som lärt sig spela ett instrument i kulturskolan framgick också klart. Vi fann också att högutbildade personer var överrepresenterade vilket väckte funderingar om vart alla andra barn som kulturskolorna utbildat tar vägen.

Kontakt med Kulturförvaltningen

Kontakt togs med kulturförvaltningen i Göteborg då planer på en konsert gemensam för de fem orkestrarna började ta form. Vi önskade få tips om andra liknande orkestrar i Göteborgsområdet.

Det visade sig emellertid att musikansvarig inom kulturförvaltningen inte kände till någon av de fem orkestrarna i vår gemenskap. Inte ens Oscar Fredriks Sinfonietta, som då var högaktuell genom sin medverkan i en känd TV-serie, Molanders, var bekant. Vi frågade också om möjligheter att söka medel. Man hänvisade till medel i Västra Götalands Regi och i Nationell Regi. Man nämnde också att vi bör undvika begreppet amatör eftersom det, åtminstone i Göteborg, direkt underkände en ansökan. Det fanns sedan länge beslut om att kulturanslag skall gå till ett högkvalitativt kulturutbud. Vi fick också rådet att i detalj redovisa hur mycket av våra kostnader som går till professionella musiker. Det skulle möjligen kunna underlätta anslag. Så småningom ändrade vi vokabulär från amatörorkester till fritidsorkester.

Gemensam Konsert 17 april 2016

Redan under hösten 2014 startade diskussioner om en gemensam konsert. År 2015 hade de fem orkestrarna ställt sig bakom idén. Datum och lokal diskuterades. Det stod snart klart att någon kyrka i centrala Göteborg var det enda möjliga alternativet. Domkyrkan i Göteborg gav oss möjlighet att förfoga några timmar en söndag eftermiddag. Då kunde vi arrangera en konsert där var orkester förfogade över 15 minuters speltid.

Nu startade ett intensivt funderande och planerande. En lång diskussion fördes om att sluta konserten med ett stycke där alla medverkande deltog. Det skulle ge en bra bild av fritidsmusikens bredd och styrka ansåg flera. Vi var på plats och mätte utrymmet i koret och fann att det skulle kunna gå om alla, utom cellister, stod upp och spelade. Tyvärr blev det inte plats för notställ så stycket måste spelas ur minnet. Iden föll så småningom då alla lät sig övertygas om att det skulle verka tillräckligt imponerande när den ena orkestern efter den andra avlöste varandra i kyrk-koret.

Med gott hopp skrev vi ansökningar om anslag till Göteborgs stad, Västra Götalands Regionen och staten. Vi sökte också medel från Stena- Stiftelsen, Mannheimers fond och Olof och Caroline Wijks Fond. Men vi kammade noll.

I våra försök att sprida kunskap om vår verksamhet uppvaktades Kulturministern. Vi inbjöd henne att delta eller att på något annat sätt ställa sig bakom vår konsert. Det resulterade i ett vänligt svar. *Bilaga 2.*

Vi kontaktade också Musiktidningen OPUS, som beslutade ägna en del av ett nummer åt amatörmusiken i Sverige och bad Sven Larsson skriva en artikel om amatörmusikens historia i Sverige. Man gjorde också ett reportage från konserten. Både artikel och reportage pulicerades i OPUS 69 år 2016. Press-release skickades ut till de flesta dagstidningar i landet. Endast tidningen Dagen nappade med en liten notis. Lokalradion i Göteborg, som vi kontaktat, gjorde dagen före konserten ett litet inslag.

Vi hade hyst viss oro för hur konserten praktiskt skulle gå till och hur orkestrarna snabbt skulle kunna byta plats. Vi övade i förväg. Det visade sig helt onödigt. Allt flöt på utan bekymmer. Vi lärde oss att när alla förberedelser är klara och det är dags för konsert, löser orkestrarna själva enkelt praktiska problem.

Konserten blev publikt en viss framgång. Domkyrkan i Göteborg var välfylld. Konsertprogrammet framgår av Bilaga 4. Affischen vi använde (Bilaga 5) visar att det främsta syftet vi hade 2016 var att sprida kunskap om orkestrarnas verksamhet. Vi hade nog litet naivt trott att konserten skulle väcka uppmärksamhet. En viss besvikelse kändes när dagspressen inte visat något som helst intresse. Det var nog orsaken till att det tog lång tid att komma igång med planering av nästa aktivitet.

Orkesterfestival 2019

När gruppen som grundat syskonorkestrarna så småningom repat mod och börjat se framtiden an gjordes en inventering av orkestrar i Väst Sverige, som kunde tänkas vara intresserade av att delta i en orkesterfestival. En invitation skickades till Borås Orkesterförening, Borås Salongsorkester, Falköpings Orkesterförening, Skarabygdens Symfoniorkester, Stenungsunds Stråkorkester, Uddevalla Kammarorkester, Göteborgs Salongsorkester, Smyrnakyrkans Symfoniorkester och Göteborgs Akademiska Symfoniorkester (GASO). Så småningom kom Göteborgs Salongsorkester, Smyrnakyrkans Symfoniorkester och Skarabygdens Symfoniorkester att

medverka i festivalen. Projektorkestern Gothia Concentus hade tidigt uttryckt intresse och deltog i festivalen. Cappella Cordialis valde att delta som en del av projektorkestern Cappella Summarum. Antalet orkestrar som kom att delta hade således ökat från fem till nio från år 2016.

Var skulle festivalen äga rum? Världskulturmuseet och Vara Konserthus tillfrågades, men var inte intresserade. Smyrnakyrkans orkester hade en bra konsertlokal i Smyrnakyrkan. Hagakyrkan är närmaste granne och efter funderande och sonderande kom de två kyrkorna att bli lokal för festivalen 2019, som förlades till fredag kväll och lördag eftermiddag 10-11 maj. Nu kunde alla medverkande orkestrar få disponera 30 minuters speltid. Eftersom vi hade tillgång till två konsertlokaler kunde alla orkestrarna erbjudas "uppvärmningstid" i en lokal samtidigt med en annan orkesters konsert.

Ansökningar om anslag skickades till diverse institutioner men avslogs. Försök att väcka medieintresse misslyckades också. Kulturens bildningsförbund visade dock intresse genom att spela in konserterna.

Inför den kommande festivalen samlade vi dirigenter för de nio orkestrarna till en repertoardiskussion. Den Göteborgsbaserade organisten och kompositören Sven-Eric Johanson var född 1919. En självutnämnd grupp sökte få till stånd någon form av jubileumsfirande. Det resulterade nog till slut bara i en lista över musik av Sven-Eric Johanson som framfördes i Göteborg år 2019. Vid mötet diskuterades verk av SEJ som kunde vara aktuella. I övrigt valde vi temat musik med anknytning till Västra Götaland samt sällan spelad och hörd musik. Temat blev väl belyst under festivalen där musik av Elfrida André, Wilhelm Stenhammar, Andreas Hallén, Josef Czapek och Ruben Fridolfsson spelades. Dessutom uruppförde Partille Kammarorkester en Concertino för Marimba och Stråkorkester av Göteborgskompositören Daniel Berg och Amanda Maier Röntgens nyupptäckta Violinkonsert fick sitt första framförande i Göteborg av Cappella Summarum, som också framförde Pastorale av Sven-Eric Johansson. Ingemar Tessin, som ledde Smyrnakyrkans Orkester framförde ett arrangemang över en psalm av Sven-Eric Johansson. Temat var alltså väl belyst under festivalen. Det samlade programmet finns i *Bilaga 6*.

När vi sammanfattade festivalen kunde vi glädja oss åt att kretsen av syskonorkestrar vuxit. Det hade bland annat lett till att publiken vid festivalens konserter varit hyggligt stor. Många av de upp mot trehundra, som deltagit, verkade också ha uppskattat att träffa nya orkestermedlemmar och lyssna på andra orkestrar och känna gemenskap. Det gav drivkraft att fortsätta och utveckla samarbetet.

Pandemitiden

Efter festivalen i maj 2019 fanns en stark önskan att fortsätta samarbetet. Hösten 2019 ägnades åt organisationsfrågor. Festivalformen kändes väl lämpad för att tjäna de syften vi från början hade; att öka kännedomen om fritidsorkestrarnas verksamhet. Vi såg nu också att det fanns ett behov av en mötesplats för fritidsmusiker. Även för det fungerade festivalformen. En festival vart annat år bedömdes vara vad orkestrarna skulle kunna klara av. Vid festivalerna får orkestrarna bära sina kostnader själva, eftersom vi vill avstå från inträde och inte kan räkna med något ekonomiskt understöd från någon anslagsgivare. Ett år utan festival kan behövas för att ta igen de ekonomiska förlusterna.

Hittills hade vi arbetat med en löst sammansatt ledningsgrupp utan formell organisation. Det hade fungerat förvånansvärt bra men medförde ändå en del problem. Utan en utsedd ordförande kan möten bli svårstyrda. Det finns inte heller regler för hur man fattar beslut och det finns oklarheter om vem man representerar och vilka rättigheter och vilket ansvar ledningsgruppen har. Ingen i ledningsgruppen är heller en så kallad juridisk person, vilket ställer till problem vid ansökningar av anslag. Dessa söktes därför för Syskonorkestrarna av Partille Kammarorkester, som är en ideell förening. Ansökningarna kunde då undertecknas av Sven Larsson som då var ordförande för den medlemsorkestern.

Vi beslöt att organisera samarbetet i form av en ideell förening. Detta krävde ett namn på vår planerade förening. Efter långa diskussioner hamnade vi i namnet "Syskonorkestrarna i Väst". Namnet är visserligen långt och otydligt men beskriver väl den blivande föreningens syfte och historia. Sedan vidtog arbetet med att skriva stadgar, skaffa bank-konto och organisationsnummer. Vid ett konstituerande möte den 20:e januari 2020 bildades den ideella

föreningen "Syskonorkestrarna i Väst". Föreningen hade då tolv medlemsorkestrar: Borås Salongsorkester, Borås Symfoniorkester, Camerata Gothia, Cappella Cordialis, Gothia Concentus, Göteborgs Salongsorkester, Lundbysymfonikerna, Oscar Fredriks Sinfonietta, Partille Kammarorkester, Skarabygdens Symfoniorkester, Smyrnakyrkans Symfoniorkester och Uddevalla Kammarorkester. Vid mötet utsågs styrelse (Bilaga 7) och stadgar (Bilaga 8) antogs.

I början av 2020 gjorde pandemin det omöjligt för orkestrarna att repetera. Planerade konserter fick inställas. Planerna på en festival år 2021 kyldes ned. Men en del orkestrar gjorde försök att hålla verksamheten i gång. Partille Kammarorkester startade digitala repetitioner. SOF utfärdade så småningom rekommendationer om hur säkra repetitioner skulle kunna gå till, med regler om avstånd mellan musiker, uteslutande av riskgrupper och rengöring av utrustning som gjorde att åtminstone de yngre medlemmarna i orkestrar kunde träffas för repetitioner. Partille Kammarorkester startade våren 2021, så fort vädret tillät, utomhusrepetitioner.

Festival 2021

Hösten 2020 började vi, trots de hinder som pandemin utgjorde, att planera en festival under hösten 2021. Skulle pandemin förhindra festivalen fick den i så fall skjutas upp. Borås ämnade fira sitt 400 års jubileum år 2021 och planen var att utnyttja detta. Jubileumsorganisationen i Borås kontaktades och såg gärna att festivalen inordnades i Jubileumsprogrammet. Information spreds därför via jubileets kanaler. I februari 2021 beslöts att förlägga festivalen till Gustaf Adolfs kyrka den elfte september 2021. Göteborgs Akademiska symfoniorkester (GASO) hade nu blivit medlem. Borås Salongsorkester, Blåsare ur Borås Symfoniorkester, Camerata Gothia, Göteborgs Salongsorkester, Göteborgs Akademiska Symfoniorkester (GASO) och Partille Kammarorkester önskade då delta.

Ansökning om ekonomiskt stöd sändes till VGR. Syftet med festivalen, bland annat att sprida kulturverksamhet i regionen, borde ligga i VGR's intresse men avslogs som tidigare ansökningar. Kulturens bildningsförbund, som vi nu var samverkanspartner med, utlyste i anledning av pandemin ett anslag för streaming alternativt inspelning av kulturevenemang. Man kunde antingen söka en summa eller söka att få professionell hjälp med inspelning. Vi sökte och fick besked om sådan hjälp. Det ändrades sedan av oklara skäl efter påtryckningar till ett bidrag om 20 000 SEK för inspelning.

Förberedelserna för festivalen i Borås visade sig flyta på utan bekymmer. Jan Hjalmarsson, ledare för Borås Salongsorkester och kyrkomusiker i Gustaf Adolfs församling hade lång vana vid musikarrangemang i kyrkan och var därmed till ovärderlig hjälp. För de orkestrar som deltog blev festivalen en välkommen nystart efter pandemin. Festivalprogrammet framgår av bilaga 9. Vid festivalen blev troligen inga stycken uruppförda men för publiken bjöds ändå mycket som knappast spelats tidigare i Borås. Camerata Gothia framförde t.ex. en Violakonsert av H. Casadesus. Partille Kammarorkester spelade en Humoresque av Ika Peyron som länge legat begravd i Musik och Teaterbibliotekets arkiv. SIV tilldelades Borås Stads Hedersdiplom för sin insats under jubileumsfirande utställt på ordförandens namn. Bilaga 10.

Festival 2023

Efter festivalen i Borås fanns ingen tvekan om att fortsätta samarbetet i SIV med målsättningen att organisera en festival år 2023. Pandemiläget var förbättrat. SIV var nu konsoliderat som en ideell förening. Viss uppmärksamhet hade SIV fått från Kulturens bildningsförbund och Sveriges Orkesterförbund som insåg att samarbetet var unikt för Sverige. SIV hade också från 2014 vuxit från fem till tretton medlemsorkestrar. Målet för festivalerna började nu också få karaktär av en välkommen mötesplats för orkestermedlemmar och ledare.

Samarbetet med Borås Stad i samband med dess jubileum hade fungerat bra. Göteborg planerade sitt 400 års jubileum till år 2024. Det bidrog starkt till att festivalen 2023 förlades till Göteborg. Vi hoppades på samordning. Tidpunkten bestämdes till fredag och lördag den 29:e till 30:e september. Det visade sig att då skulle jubileet i Göteborg redan vara avslutat. Jubileumsorganisationen hänvisade oss därför till Gbg et Co, som också kom att stödja Festivalen genom att använda sina kanaler för att sprida information.

Lokalfrågan diskuterades länge. Flera kyrkor i Göteborg var aktuella som Oscar Fredriks kyrka och Johannebergskyrkan. Domkyrkan kontaktades och kunde tänka sig att ställa tiden för deras lördagskonsert till förfogande. Kunde möjligen GASO's medverkan hjälpa oss att få använda deras vanliga konsertlokal i Studenternas Hus? Det visade sig inte möjligt. Ett upplägg med en

festival förlagd till flera kyrkor i centrala Göteborg övervägdes. Det skulle kanske ge nya publikkontakter. Men vi fick så småningom erbjudande om att använda Smyrnakyrkans pågående nybygge i frihamnen. Den nya kyrkan skulle invigas 14 dagar före vår planerade festival. Det skulle ge tillgång till flera konsertlokaler och gott om andra utrymmen. Fördelen med en festival på en plats med goda utrymmen gjorde att vi tacksamt tog emot erbjudandet.

Några i styrelsen kände viss oro att bygget skulle försenas, men vi fick hela tiden information om att allt flöt på enligt plan. Till slut fanns endast ett problem. Den nya kyrkan, som så småningom fick namnet Smyrna Frihamnskyrkan, kom att ligga ganska isolerat i Frihamnen. Övrig planerad bebyggelse var försenad. Det fanns därför inga kaféer eller restauranger i närheten. Smyrna frihamnskyrkan skulle inrymma en egen restaurang och den fick vi förlita oss till. Det krävde emellertid föransmälning. Orkestermedlemmarna fick därför anmäla sig till de planerade måltiderna vilket medförde en hel del arbete.

Två nya medlemsorkestrar tillkom före festivalen: Lutherska Missionskyrkans Symfoniorkester och Apelvikhöjds Stråkensemble från Varbergstrakten. Nu hade vi verkligen anledning att kalla oss Syskonorkestrarna i VÄST. Tolv orkestrar kunde delta i festivalen och var och en förfogade över en speltid på 30 minuter.

Under planeringsarbetets gång växte planerna med festivalen. Ideer om seminarier, instrumentövningar och utställningar dryftades. Det fanns i Smyrna Frihamnskyrkan lokaler som tillät detta och fyra seminarier, tre instrumentövningar och en utställning med musikhandlare, instrumentbyggare och reparatörer kom att ingå.

Festivalen fick stöd av Edvard Magnus Musikfond som kom att bekosta tre av seminarierna. GSO och Göteborgsoperan ställde arbetstid för ledare av instrumentövningarna till vårt förfogande. I sista minuten fick vi också besked om att Kulturens bildningsförbund beviljade 15 000 SEK i form av regionala projektmedel. Eftersom Smyrna Frihamnskyrkan erbjöd oss lokaler utan kostnad kunde festivalen genomföras med en mini budget.

Festivalen genomfördes med god publiktillströmning särskilt under fredagen. Vi upplevde att konceptet med blandning av konserter, utställningar, seminarier och övningstillfällen uppskattades av deltagarna.

Två stycken uruppfördes. En nyskriven Intrada för blåsare av Ingemar Tessin inledde festivalen och Partille Kammarorkester framförde ett arrangemang för stråkorkester av ett pianostycke av Jakob Adolf Hägg, som Finn Rosengren gjort. Hela festivalprogrammet framgår av bilaga 11. Bilaga 12 är orkestrarnas konsertprogram och bilaga 13 en sammanställning av festivalen i siffror. Den sammanlagda publiksiffran vid det tolv konserterna beräknades till ca 3500 och 339 musiker och sångare deltog i festivalen.

SIV's förtroendeuppdrag.

Ordförande

Sven Larsson 2020-2023

Vice Ordförande

Sören Runsteen 2022-2023

Sekreterare

Beata Angelbjörk 2020-2023

Kassör

Anders Blomberg 2020-2023

IT ansvarig

Hasse Ekström 2020-2022

Britt-Marie Jonsson 2022-2023